
Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma vuosille 2025-2028

SIVLTK 29.01.2025 § 5
18/00.01.02.01/2025

Ehkäisevä päihdetyö on kunnan lakisääteinen tehtävä. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) määrittää, että kunnan on huolehdittava ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimetä ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin. Sastamalan kaupungin hallintosäännön (päivitetty 11.11.2024) § 31 mukaan sivistyslautakunta on Sastamalan kaupungin ehkäisevästä päihdetyöstä päättävä toimielin.

Lain (523/2015) mukaan ehkäisevän päihdetyön on perustuttava päihteiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen seurantaan, käytettävissä olevaan tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin. Ehkäisevässä päihdetyössä tulee kiinnittää huomiota myös muille kuin päihteiden käyttäjille aiheutuviin haittoihin. Ehkäisevä päihdetyö tulee viedä osaksi kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjaavia suunnitelmia sekä niiden seurantaa ja raportointia. Kunnan ja hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma laaditaan valtuustokausittain (612/2021). Niissä tulisi lain mukaan (523/2015) näkyä ehkäisevä päihdetyö aina tilannekuvauksesta tavoitteisiin ja eri hallinnonalojen ja toimijoiden toimiin asti seurantaa unohtamatta. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa linjataan pitkän tähtäimen tavoitteista ja toimista. Suunnitelma kokoaa yhteen koko ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuden ja mahdollistaa sen johtamisen ja suunnitelmallisen kehittämisen.

Sastamalan kaupungin voimassaoleva hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2021-2024. Uuden hyvinvointisuunnitelman valmistelu on käynnistynyt ja sen tavoiteaikataulu on olla valtuustokäsittelyssä loppuvuodesta 2025. Sastamalan kaupungin edellinen vahvistettu ehkäisevän päihdetyön ohjelma on laadittu vuosille 2012-2013 (KHALL 7.5.2012 § 141). Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on nyt valmisteltu omana kokonaisuutena ja siitä tullaan nostamaan tulevan valtuustokauden hyvinvointisuunnitelmaan keskeiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit.

Ehkäisevän päihdetyön koordinaatiosta vastaa Sastamalan kaupungilla hyvinvointikoordinaattori. Hänen tiiviinä työparinaan toimii erityisnuorisotyöntekijä. Ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä kokoaa yhteen laissa mainittujen ehkäisevän päihdetyön toimijoiden asiantuntemusta kuntatasolla. Sastamalassa on toiminut

erillinen ehkäisevän päihdetyön työryhmä, johon on kuulunut edustajat kaupungin eri hallinnon aloilta, Pirkanmaan hyvinvointialueelta ja järjestökentältä. Ehkäisevä päihdetyö sisältyy kunnan elintapaohjauksen tehtäviin. Jatkossa ehkäisevän päihdetyö sisällytetään osaksi elintapaohjauksen työryhmää, koska

ehkäisevän päihdetyön asiat on perusteltua käsitellä osana isompaa elintapaohjauksen kokonaisuutta.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman valmisteluun on osallistunut Sastamalan ehkäisevän päihdetyön työryhmän lisäksi laaja joukko ammattilaisia ja kuntalaisia. Valmistelutyötä on tehty muun muassa perhepalveluverkoston verkostoiltapäivässä, eläkeläisjärjestöissä ja työllisyyspalveluiden kanssa. Nuorilta kerättiin keväällä 2024 noin 400 vastausta ehkäisevän päihdetyön suunnitelman valmisteluun liittyen. Suunnitelmaa on käsitelty valmisteluvaiheessa myös vanhus- ja vammaisneuvostoissa. Suunnitelman valmistelussa on hyödynnetty Pirkanmaan taseisia ehkäisevän päihdetyön kypsyysanalyysin tuloksia Sastamalan osalta.

Ehkäisevää päihdetyötä tehdään tiiviinä yhdyspintatyönä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa niin paikallisesti kuin alueellisestikin. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen Pakka-toimintamalli on kansallinen menetelmä paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn. Pakka-toimintamallilla voidaan parantaa ikärajavaltuutusta myyntipaikoissa, vähentää alaikäisten alkoholi- ja nikotiinituotteiden saatavuutta, tukea alaikäisten raittiutta ja vaikuttaa asukkaiden asenteisiin alaikäisten juomisesta ja tiukentaa päihtyneille anniskelua ravintoloissa. Pirkanmaan kunnat ovat muodostaneet Pakka-toimintamallin toteutuksen ympärille aluejakoja. Sastamala on alustavasti ilmaissut tahtotilansa olla mukana läntisen alueen Pakka-yhteistyössä, johon kuuluvat Parkano, Kihniö, Ikaalinen ja Hämeenkyrö. Pirkanmaan hyvinvointialue koordinoi Pakka-toiminnan aloitusta.

Valmistelumateriaali:

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2022: Ehkäisevä päihdetyö - opas kunnille ja hyvinvointialueille

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2022: Mitä on ehkäisevä päihdetyö – opas kunta- ja aluevaltuutetuille

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen 2013: Paikallinen alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisy – Käsikirja yhdessä toteutettavaan Pakka-toimintamalliin

Valmistelija	hyvinvointikoordinaattori Mervi Saari
Esittelijä	Kasvatusjohtaja
Päätösehdotus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sivistyslautakunta hyväksyy Sastamalan kaupungin ehkäisevän päihdetyön suunnitelman vuosille 2025-2028. 2. Sivistyslautakunta merkitsee tiedoksi Sastamalan mukanaolon PAKKA-toimintamallin mukaisessa seudullisessa yhteistyössä läntisellä alueella.
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti. Merkittiin, että hyvinvointikoordinaattori Mervi Saari saapui kokoukseen tämän asian esittelyn ajaksi ollen paikalla klo 16:40-17:26.

Hyvinvointikoordinaattori Mervi Saari, puh. 040 184 8378